

19.11.2021

NTM-centralen i Nyland
MKB-kontaktmyndighet

Referens MKB-förfarande, dnr UUDELY/13887/2018

Utlåtande enligt 65 § i naturvårdslagen om direktbanan Esbo–Salos konsekvenser för Noux Naturaområde

Trafikledsverket planerar byggande av direktbanan Esbo–Salo. I samband med MKB-förfarandet har man utarbetat en bedömning som krävs av 65 § i naturvårdslagen av projektets konsekvenser för naturvärden som utgör grunden för skydd av Noux Naturaområde. Bedömningen har utarbetats av Sitowise Oy.

Av naturvårdsmyndigheten vid Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland har det begärts ett utlåtande enligt 65 § 2 mom. i naturvårdslagen att tas med i den motiverade slutsatsen som avses i 23 § i MKB-lagen.

Beskrivning av projektet

Trafikledsverket planerar byggande av en cirka 174 kilometer lång tågförbindelse mellan Helsingfors och Åbo. Syftet med projektet är att betjäna både person- och godstrafik samt förkorta restiden mellan städerna. I förfarandet vid miljökonsekvensbedömningen (MKB-förfarandet) ingår byggandet av en ny bana mellan Esbo och Salo och byggandet av ett dubbelspår mellan Salo och Åbo. Utgångspunkten för bedömningen var att banhelheten mellan Helsingfors och Esbo samt Esbo stadsbana Alberga–Köklax har färdigställts och används, innan projektet genomförs. Direktbanan Esbo–Salo har uppskattats förkorta den nuvarande banan mellan Helsingfors och Åbo med ungefär 26 kilometer, och försnabba restiden med cirka en halv timme. Målet för dubbelspåret längs banan mellan Salo och Åbo är att förbättra bankapaciteten, göra trafiken snabbare och punktligare, samt minska antalet driftsstörningar. Den fortsatta planeringen och tidsschemat för genomförandet av projektet beror på kommande investeringsbeslut. Enligt en preliminär bedömning tar planeringen av banan cirka fyra år och planeringen av byggandet ett till två år. Byggandet uppskattas ta ungefär fyra till sex år. Enligt denna bedömning skulle den snabba tågförbindelsen Helsingfors–Åbo vara i bruk tidigast om tio år.

NÄRINGS-, TRAFIK- OCH MILJÖCENTRALEN I NYLAND

Uppgifter om Natura 2000 -området

Noux som är föremålet för bedömningen (FI0100040) ingår i EU:s Natura 2000-nätverk enligt habitatdirektivet som särskilt bevarandeområde (SAC), och enligt fågeldirektivet som särskilt skyddsområde (SPA). Naturaområdet är 5 644 hektar stort och består av flera separata delområden. Största delen av Naturaområdet hör till Noux nationalpark.

Skyddsgrunden för Noux Naturaområde är 17 naturtyper i bilaga I till habitatdirektivet, tre arter i bilaga II till habitatdirektivet och 27 fågelarter artikel 4 i fågeldirektivet. I området finns det dessutom ett betydande antal andra viktiga och hotade växt- och djurarter.

Bedömningens ändamålsenlighet

Naturabedömningen bygger på befintligt material. Som mest centrala informationskällor nämns Naturaområdets SDF-blankett, skötsel- och användningsplanerna för Noux nationalpark samt Forststyrelsens inventeringsuppgifter om naturtyper. Man har utnyttjat utredningar som tidigare gjorts av området, såsom en utredning av Noux häckfåglar från 2016, naturutredningar för general- och detaljplanerna för närområden, uppgifter om antalet besökare i Noux nationalpark 2010–2018 samt uppföljningsdata om tjädernas spelplatser i Noux. Konsekvenserna har bedömts som en expertbedömning.

Enligt NTM-centralen i Nylands uppfattning har direktbanan Esbo–Salos konsekvensformer samt projektets influensområde identifierats i bedömningen, och bedömningen har ur konsekvensernas perspektiv riktats korrekt till de naturvärden som utgör grunden för skyddet av Naturaområdet. Det har också fästs uppmärksamhet vid kombinationseffekten med andra kända projekt och planer, även om bedömningen till dessa delar är ganska generell.

NTM-centralen anser att Naturabedömningen har utarbetats på ett korrekt sätt i enlighet med 65 § i naturvårdslagen. Bedömningen bygger på tillräckliga utredningar, och utgående från den kan man dra objektiva slutsatser om betydelsen av konsekvenserna.

Konsekvenser för naturtyper som utgör skyddsgrunden

Banan går i sin helhet utanför Noux Naturaområde, och det orsakas inga direkta konsekvenser i form av förlust av areal. Projektet har inte heller konsekvenser för Naturaområdets vattenbalans, eftersom vattnen i närheten av banan rinner bort från Naturaområdet. Diken och andra

vattenfårar har beaktats i utredningsplanen för banan och deras strömningar förändras inte. Enligt bedömningen kan försämrande konsekvenser för naturtyperna orsakas indirekt när trycket på rekreationsanvändning ökar i takt med byggandet av Veikkola station och annat som rör den.

Enligt bedömningen har banprojektet inga försämrande konsekvenser för naturtyperna som utgör skyddsgrunden för Naturaområdet: *högörtsängar* (6430), *örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ* (9050), *lövsumpskogar av fennoskandisk typ* (9080), *lind-lönnskogar i sluttningar och raviner* (9180), *rikkärr* (7230), *trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ* (9070), *artrika torra-friska låglandsgräsmarker* (6270), *mineralrika källor och källkärr av fennoskandisk typ* (7160), *eller boreonemorala, äldre naturliga ädellövsskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora* (9020). Detta beror på att naturtyperna inte finns i projektets influensområde.

Till naturtyperna *dystrofra sjöar och småvatten* (3160), *högmossar* (7110), *öppna svagt välvda mossar, fattigkärr, intermediära kärr och gungflyn* (7140), *klippvegetation på silikatrika bergssluttningar* (8220), *västlig taiga* (9010), *skogbevuxen myr* (91D0), *oligotrofa, mineralfattiga sjöar i slättområden* (3110) samt *vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor* kan det enligt bedömningen riktas ett ökat tryck på rekreationsanvändning, men det bedöms inte inverka negativt på naturtypen, eller de försämrande konsekvenser som förekommer närmast som slitage på växtligheten är småskaliga och klassificeras därför som ringa.

NTM-centralen konstaterar att slutsatserna om konsekvenserna för naturtyperna har rätt riktning. Rekreationsanvändningen i Naturaområdets sydvästra delar är i nuläget ännu rätt så ringa. I den anhängiga delgeneralplanen för norra Kyrksläatts trafikkorridor har man i närheten av Naturaområdet planerat Veikkola station, och markanvändningen som planerats i dess näromgivning bidrar dock till att öka trycket på rekreationsanvändning i jämförelse med nuläget. I området har planerats bland annat Nuuksionporttis natur- och informationscentrum som för sin del är ett uttryck för att rekreationsanvändningen vid Noux nationalpark och Naturaområde på ett betydande sätt ska utvecklas i takt med banprojektet. Enligt NTM-centralens uppfattning kan detta ha mer konsekvenser än man identifierat för naturtyperna *klippvegetation på silikatrika bergssluttningar*, *västlig taiga*, *skogbevuxen myr*, samt *öppna svagt välvda mossar, fattigkärr, intermediära kärr och gungflyn*, som förekommer i närheten av spårkorridoren i Naturaområdets sydvästra del. Speciellt känslig för slitage är vegetationen på *silikatrika bergssluttningar*.

NTM-centralen anser att rekreationsanvändningen i Naturaområdet ska styras utanför områden som är känsliga för slitage för att lindra de försämrande konsekvenserna. Konsekvenserna kan lindras så att de

inte blir betydande. Detta kräver dock att det fästs tillräckligt med uppmärksamhet på detta vid en mer detaljerad fortsatt planering av banprojektet. Detta kan i praktiken innebära en begränsning av invånarantalet som planerats i närheten av Naturaområdet.

Konsekvenser för arter i habitatdirektivet som utgör skyddsgrunden

Flygekorre

Enligt Naturabedömningen försvagar genomförandet av banprojektet inte flygekorrens levnadsmöjligheter i Naturaområdet. Ett större tryck på rekreationsanvändning anses inte ha speciella konsekvenser för arten, eftersom den är någotsånär orädd och van vid människan. Väsentligt för flygekorrens del är förutom livsmiljön bevarande av skogbevuxna vandringsleder, för att trygga rörelse och spridning. Åboleden anses i nuläget utgöra en nästan fullständig hindereffekt för flygekorrens rörelse. I synnerhet öster om Naturaområdet vid Nupurberget och Björnkärr anses korsande av Åboleden fortfarande vara möjlig.

Banprojektet bedöms försvaga den kortaste befintliga, svaga förbindelsen söderut över Åboleden, men helhetseffekten på förbindelserna bedöms som ringa. Det anges att det som lindringsåtgärd planeras ett trädbestånd för flygekorrens rörelse vid broar, som har planerats över spårkorridoren vid Naturaområdet.

NTM-centralen anser att banprojektet har inga direkta försämrande konsekvenser för flygekorrens livsmiljöer i Naturaområdet. Förenande av Noux Naturaområde till flygekorrens livsmiljöer som ligger utanför det, i synnerhet över Åboleden, är ur ett bredare perspektiv dock viktigt för bevarande av en gynnsam skyddsnivå för artens bestånd. I samband med en mer noggrann planering av banprojektet finns det anledning att fästa särskild uppmärksamhet att bevara och utveckla artens vandringsleder. Området omfattas av Helsingforsregionens etappplansplan i Nylandsplanen 2050, där det vid Noux Naturaområde har antecknats två grönförbindelsebehov på landskapsnivå. Bevarande och genomförande av behoven ska beaktas vid den fortsatta planeringen av banprojektet, även ur perspektivet för flygekorrens möjligheter att röra sig. Enligt NTM-centralens uppfattning orsakar banprojektet inte på ett betydande sätt försämrande konsekvenser för flygekorren då artens möjligheter att röra sig tryggas.

Utter

Det finns inga mer detaljerade uppgifter om utterns förekomst i närheten av projektområdet. Banprojektet bedöms inte orsaka ändringar i det rinnande vattnet i Naturaområdet. Även rekreationsanvändning som huvudsakligen riktas till märkta rutter anses inte påverka utterns förekomst.

Pikaraiset och Pikaraistenoja är livsmiljöer i närheten av banprojektet som eventuellt lämpar sig för uttern. Artens förekomst har dock inte utretts. Trots bristfälliga utgångsuppgifter anser NTM-centralen att genomförandet av banprojektet inte inverkar negativt på uttern eller dess livsmiljöer vid rinnande vatten i Naturaområdet. Vid den fortsatta planeringen ska man vid trygghet och genomförande av ekologiska förbindelser fästa uppmärksamhet även vid utterns vandringsleder.

Asknätfjäril

Artens typiska livsmiljöer är kalhyggens kanter, ljusa skogsbryn, kala berg, ellinjernas underlag och olika skogsvägrenar och åkerkanter, där det finns övergångs- och kantzoner för öppen och mer sluten vegetation.

Enligt Naturabedömningen minskar banprojektet på skogsmiljön på vissa platser utanför Naturaområdet, men detta bedöms inte avspeglas i Naturaområdets asknätfjärilspopulation.

Bedömningens slutsats är rätt enligt NTM-centralens uppfattning. Livsmiljöer som lämpar sig för asknätfjärilen i Naturaområdet ligger inte i närheten av banprojektet.

Konsekvenser för arter i fågeldirektivet som utgör skyddsgrunden

Genomförande av banprojektet förändrar inte direkt livsmiljöerna för de fågelarter som utgör grunden för skyddet i Naturaområdet, men projektet kan orsaka bullerstörningar och hindereffekter under bygg- och drifttiden. Enligt bedömningen minskar banprojektet med konstruktioner för bullerbekämpning trafikbullret jämfört med nuläget, vilket kan ha en positiv konsekvens för Naturaområdets fågelbestånd. Veikkola station och markanvändning som är relaterad till den ökar trycket på rekreationsanvändningen som riktas till Naturaområdet. Trycket kan även sannolikt ha försämrade konsekvenser, i synnerhet för fågelarter som är känsligare eller häckar på marken.

Enligt Naturabedömningen orsakas det inga negativa konsekvenser för majoriteten av fågelarterna som utgör skyddsgrunden, eller de försämrade konsekvenserna är högst ringa. Motiveringen för många arter är att de inte förekommer i närheten av banprojektet, och att de inte på grund av sitt levnadssätt eller sitt naturliga beteende är känsliga för störningar som orsakas av människans verksamhet. Det är främst järpen bland hönsfågelarterna som har bedömts bli utsatt för måttliga skadliga konsekvenser, men även för den gäller det främst artens livsmiljö utanför Naturaområdet.

NTM-centralen anser att Naturabedömningens artspecifika granskning för fågelbeståndets del är ganska generell när det gäller motiveringarna. Betydelsen av banprojektets influensområde som livsmiljö för fågelarter som utgör grunden för skyddet har bedömts utgående från en

kartläggning av fågelbeståndet i hela Noux vidsträckta område. För en omfattande bild skulle man ha behövt göra en mer detaljerad livsmiljöanalys och kartläggning av fågelbeståndet uttryckligen för banprojektets influensområde. Till exempel för rovfåglarnas del kan bedömningen inte anses grunda sig på en omfattande utredning om arternas förekomst i projektets influensområde.

Banprojektet orsakar bullerstörningar och hindereffekter under bygg- och driftstiden. Direkt under banan förblir skogsmiljö som kan fungera som en del av revir för arter som häckar i Naturaområdet. Markanvändning som planerats vid Veikkola station och dess näromgivning kommer oundvikligen att öka trycket på rekreationsanvändning i Naturaområdet jämfört med nuläget. Enligt bedömningen är målet för invånarantalet i närheten av stationen 10 000 invånare inom 2,5 kilometer och 5 000 invånare inom en kilometer.

Det vidsträckta enhetliga skogsområdet i Noux Naturaområde är landskapsmässigt en av de viktigaste livsmiljöerna för krävande och regressiva skogsfåglar i Nyland. Noux är i Nylands Natura-nätverk det mest betydande, och det enda vidsträckta skogsområdet som i fågeldirektivet har angetts som särskilt skyddsområde (SPA).

NTM-centralen är överens om bedömningens slutsatser om att de försämrade konsekvenserna förblir ringa för majoriteten av de fågelarter som utgör skyddsgrunden. För vissa arter finns det inte heller en naturlig livsmiljö i banprojektets influensområde. Hoten som riktas till fågelbeståndet rör enligt NTM-centralens uppfattning särskilt de störningskonsekvenser som orsakas av en ökning av det tryck på rekreationsanvändningen som riktas till Naturaområdet. Konsekvenserna är följd av banprojektet och bostadsbyggande som planerats i Veikkola stations omgivning i samband med det. Av de arter som utgör skyddsgrunden är de mest utsatta för rekreationsanvändningens störningskonsekvenser i synnerhet under häckningstiden känsliga dagrovfåglar och ugglor, samt arter som häckar på marken, såsom hönsfåglar och nattskärar. Även om majoriteten av rekreationsanvändningen sannolikt skulle riktas till det befintliga stignätverket kan man inte utesluta att man börjar röra sig mer även i Naturaområdet. Även om banprojektet i sig inte sannolikt medför betydande konsekvenser, ska det ur kombinationseffekternas perspektiv i fortsättningen fästas uppmärksamhet vid hanteringen av trycket på rekreationsanvändningen då markanvändningen i Veikkola stations omgivning planeras. NTM-centralen anser att konsekvenserna som riktas till känsliga fågelarter också kan bekämpas med styrning och begränsning av rekreationsanvändningen, så att ett betydligt försvagande inte orsakas.

NTM-centralen framhäver att i synnerhet tjädern, av de arter som utgör skyddsgrunden för Noux Naturaområde, behöver en vidsträckt och ganska störningsfri enhetlig livsmiljö i skogen. Därför kan banprojektet i

närheten av Naturaområdet och markanvändningen som är relaterad till det ha försämrade konsekvenser för tjädern, på grund av en splittring av ekologiska förbindelser och ökad störning.

Enligt Naturabedömningen har observationer av tjäder inte gjorts i närheten av bansträckningen. Observationer har gjorts på cirka en kilometers avstånd från bansträckningen, och de närmaste spelplatserna ligger ännu längre borta. Enligt bedömningen medför Åboleden och banprojektet inte svårigheter för tjädern att dispergera mellan Noux och Meiko skogsområden. Konsekvenserna för tjädern har bedömts vara ringa.

Enligt NTM-centralens uppgifter ligger tjäderns närmaste kända spelplats i Naturaområdet på cirka 3 kilometers avstånd från bansträckningen. Habitat som passar som artens spelplats finns dock även närmare. I princip ska livsmiljöer som är lämpliga för tjädern bevaras gynnsamma i hela Naturaområdet, eftersom till exempel spelplatserna tidvis flyttas på grund av bland annat störningsfaktorer eller skogarnas naturliga successionsutveckling. Tjäderhannens dagrevir kan också vara mycket vidsträckt till flera kilometers avstånd från spelplatsen. För att tjäderspel ska fungera krävs fler än en hane, så bevarandet av ett livskraftigt tjäderbestånd i Naturaområdet kräver bevarande av vidsträckta enhetliga skogsområden i närheten av spelplatserna. Ett starkt tjäderspel kan kräva ungefär 300 hektar.

Enligt en uppföljning som redan länge har gjorts om spelplatserna i Noux försämrats Naturaområdets tjäderbestånd kraftigt. Banprojektet minskar inte direkt tjäderns livsmiljö i Naturaområdet, men en minskning av skogsområdet som direkt hör ihop med den kan försvaga tjäderns levnadsmöjligheter även utanför området. En oundviklig ökning av trycket på rekreationsanvändningen som blir en följd av genomförandet av projektet, och en ökning av störningar till följd av den, bidrar också till att försvaga tjäderns möjligheter att i framtiden leva i den sydvästligaste delen av Naturaområdet i Kyrkslätt. Om spridningen av buller till Naturaområdet i takt med banprojektet kan minskas kan detta med tanke på tjädern medföra även positiva konsekvenser.

NTM-centralen fäster uppmärksamhet även på en splittring av ekologiska förbindelser, med beaktande av ett rätt så omfattande bostadsbyggande som planerats i Veikkola stations omgivning. Även om en direkt hindereffekt för tjäderns dispergering inte skulle medföra, är det sannolikt att arten ändå undviker tätbebyggda områden. Konnektivitet för skogsområden, såsom Noux och Meiko, är viktigt för att på lång sikt bevara tjäderpopulationerna i båda områdena. Därför måste man fästa särskild uppmärksamhet vid tryggheten av ekologiska förbindelser vid den fortsatta planeringen av banprojektet och markanvändningen som rör det.

Som helhet uppskattar NTM-centralen att det inte orsakas betydande försämrade konsekvenser för fågelarterna som utgör skyddsgrunden, då det i samband med banprojektet genomförs bullerbekämpning med vilken den bullernivå som numera sprids till Naturaområdet kan sänkas, funktionaliteten av de ekologiska förbindelserna tryggas och utvecklas med beaktande av behoven av de arter som kräver skogsmiljö.

Hantering och styrning av det växande trycket på rekreationsanvändningen som riktas till Naturaområdet är också viktiga, för att lindra konsekvenserna för fågelbeståndet. Vid detta måste man fästa särskild uppmärksamhet i planprojekten för Veikkola stations omgivning. Detta kan i praktiken innebära en begränsning av det nya invånarantalet som planerats i närheten av Naturaområdet, för att hantera konsekvenserna. Som lindringsåtgärd under byggandet måste byggarbeten som orsakar kraftigt impulsliknande buller undvikas under fåglarnas häckningstid den 1 mars–den 30 juli i närheten av Naturaområdet, på cirka 500 meters avstånd från områdets gräns.

Kombinationseffekter

I Naturabedömningen har eventuella samverkan med de generalplaner som riktas till närheten av Noux identifierats. I Vichtis gäller delgeneralplanen för Tervalampi, i Kyrkslätt är detaljplanen för Veikkolanportti och delgeneralplanen för norra Kyrksläotts trafikkorridor anhängiga, samt i Esbo utarbetas en generalplan för de norra och centrala delarna. Man har ansett att det orsakas samverkan först och främst med delgeneralplanen för norra Kyrksläotts trafikkorridor, där förutom banan anges Veikkola hållplats och ett område för centrumfunktioner omkring den. Enligt bedömningen växer invånarantalet klart jämfört med nuläget i närheten av Naturaområdet, och trycket på rekreationsanvändningen ökar i Naturaområdet. Mellan centrumfunktionerna och Naturaområdet har det planerats reserveringar för ett rekreationsområde som skulle fungera som buffertzona mot Naturaområdet. Rekreationsanvändningen bedöms sannolikt riktas till det befintliga stignätverket men för att lindra konsekvenserna ska man förbereda sig för ändringen genom att göra tillräckligt många rutter. Den negativa samverkan bedöms i synnerhet riktas till naturtyper som är känsliga för slitage, såsom silikatberg. Konsekvenserna bedöms dock vara ytmässigt ringa.

NTM-centralen anser att samverkan inte på ett omfattande sätt har identifierats i bedömningen. Den motivering som angetts i bedömningen att samverkan inte uppstår när till exempel trycket på rekreationsanvändningen från Vichtis och Esbo generalplaneområden riktas till andra delar av Naturaområdet, är lite ifrågasatt. Konsekvenserna som riktas till samma naturtyp eller art kan vara kumulativa även om de skulle äga rum i olika delar av det vidsträckta Naturaområdet.

Som helhet bedöms att den största samverkan dock kommer att vara med Veikkola station och det nya bostadsbyggandet i samband med den. Delgeneralplanen för norra Kyrkslätts trafikkorridor är i alla fall inte ännu klar, och dess konsekvenser kan ännu inte bedömas på ett detaljerat sätt. I samband med generalplanen måste man utarbeta en egen Naturabedömning, i samband med vilken bland annat trycket på rekreationsanvändningen, och hantering av den måste utredas närmare ur samverkans perspektiv.

Slutsats

Enligt den Naturabedömning som gjorts, och de utredningar som den bygger på anser NTM-centralen i Nyland att varken direktbanan Esbo–Salo ensam eller granskad tillsammans med andra projekt och planer väsentligt försämrar de naturvärden som utgör grunden för skyddet av Noux Natura 2000-område eller områdets integritet. Detta förutsätter att man under den fortsatta planeringen och genomförandet av projektet jämte markanvändning med tillräckliga lindringsåtgärder ser till att en ökning och styrning av trycket på rekreationsanvändningen sker på ett kontrollerat sätt i Naturaområdet, de ekologiska förbindelserna över Åboleden tryggas och utvecklas så de blir mer fungerande, och i samband med banprojektet genomför konstruktioner för bullerbekämpning med vilka mängden trafikbuller som sprids till Naturaområdet minskas jämfört med nuläget. Dessutom måste byggarbeten som medför kraftigt impulsliknande buller undvikas under fåglarnas häckningstid den 1 mars–den 30 juli i närheten av Naturaområdet, på cirka 500 meters avstånd från områdets gräns.

Ärendet har avgjorts av enhetschef Eeva-Riitta Puomio och föredragits av ledande expert Ilpo Huolman. Påteckning för elektroniskt godkännande finns i slutet av dokumentet.

För kännedom

Miljöministeriet, Naturmiljöavdelningen
Skogsstyrelsen, Kustens och huvudstadsregionens naturtjänster
Finlands miljöcentral
Nylands förbund